

DELA VSKA POLITIKA

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE.

Št. 162.

V Mariboru, sredo 17. novembra 1926.

Leto I.

Izjava.

V številki 147 od 25. 9. 1926 našega lista smo priobčili notico pod naslovom »Wildwest v Ljubljani« o incidentu v Leonovi kavarni. V notici smo trdili, da se je udeležil dotičnega spopada tudi inž. g. Kranjec in da je bil on tam največja korenina, da je preskrbel ranjencu zdravnika in končno, da je streljal

pred Okrožno palačo v Miklošičevi ulici. Tekom tiskovne pravde, ki jo je naperil g. inž. Kranjec zoper našega odgovornega urednika, smo se uverili, da je bilo naše poročilo neresnično in smo tedaj s to našo trditvijo delali g. inž. Kranjcu krivico, kar obžalujemo in preklicujemo. Zahvaljujemo se g. inž. Kranjcu, da je odstopil od tožbe. Uredništvo.

Pripravimo se!

Politične razmere v naši državi so tako nekonolidirane, da je takozvana politična orijentacija javnosti prej podobna duševni in upravni anarhiji, kakor resnemu udejstvovanju. Tudi v drugih državah je zavladala po vojni podobna neorijentiranost, toda danes ne moremo več govoriti o njej, razen še na Kitajskem. Le pri nas tavamo še v megli pojmov tako meščanske stranke kakor tudi razne delavske skupine. Za meščanske stranke je taka politična neorijentiranost v naši državi razumljiva, ko so bile vzgojene v nacionalnem in verskem šovinizmu in fanatizmu in zaradi tega ne morejo razumeti dnevnih vprašanj, ki so nastala v novi državi. Meščanske stranke pri nas niso bile politično vzgojene, marveč le sfanatizirane in v tem fanatizmu kolebajo še danes.

Mnogo bolj čudno pa je, da se nahaja tudi več delavskih skupin, strank in klik. Delavci so bili že pred vojno vzgojeni v materialističnem duhu; niso poznali fraz in demagogije, marveč le realno življenje, ki jih družijo v kapitalistični družbi v razred delavcev, torej v del družbe, ki ima v življenju ravno nasprotno interese, kakor kapitalistična družba. To dejstvo samo bi jih moralo združiti v eno močno organizacijo. Smešno bi bilo, če bi hotelo jugoslovansko delavstvo diktirati ostalemu svetu, ki je bolj razvit gospodarsko in politično. Ni naša naloga, diktirati internacionalno, naša naloga je organizirati delavski razred, ga poučiti o socializmu

in razrednem boju ter sodelovati z II. internacionalo, ki ima ves civilizirani delavski razred za seboj in ki bo tedaj vsaj nekoliko močnejša, če jo podpre tudi naš proletarijat.

Ob razcepljenosti smo brez pravega političnega vpliva, če se pa združimo na pametnih načelih naše II. internacionalne, bomo v državi in družbi kmalu šteli kot politični faktor.

Niso več daleč volitve v občine, v oblasti, morda tudi v narodno skupščino. Ali naj nas takrat ta prilika, da pokažemo svojo politično in razredno zavednost, zopet najde nepripravljene? Ali naj čakamo, da napravimo, da nam buržuazija vse vzame, kar imamo, ali se hočemo res osmešiti pred sodrugi v inozemstvu s tem, da pri prihodnjih volitvah zopet pokažemo, da se v teh hudih časih nismo nič spametovali?

Tega ne smemo!

V Avstriji socialistična stranka že razglablja, kako bo s svojo organizatorično silo vplivala na gospodarski in politični razvoj, pri nas pa imamo dovolj časa za prepire in za prazne besede, ne oprimemo se pa dovolj krepko dela za organizacijo in socialistično izobrazbo.

Dovolj je prepirov, dovolj pričankanj; delavci tega ne potrebujemo, delavci hočemo enotne, načelno razredne organizacije in kdor ni zanje, kdo uvaža prepire vanje, na tega se proletarijat ne bo več oziral.

Stvoril bo organizacijo, da nastopi v novih političnih in gospodarskih bojih kot sila, ki jo bodo tudi nasprotniki upoštevali.

Hijene.

Zamišljen in z boljo v srcu sem se nedavno vračal iz kina in ves večer se nisem mogel osvoboditi težkih misli, ki jih je vzbudil v meni film »Dans macabre« — smrtni ples. Značilno je, da so ta naslov spremenili v »Veliko parado«. Najbrž jim je bil originalni naslov neljub in so ga hoteli omiliti. Film predstavlja poleg banalnega okvira in nepotrebnih priveskov, vrsto strahovitih prizorov iz velike klavnice človeštva na francoski fronti. Komur še ni popolnoma usahnil čut pravičnosti je moral pri teh prizorih nepopisnih muk in groze spoznati strašno nelogičnost današnje človeške družbe in marsikdo, ki se mu še ni spremenilo srce v kamen, se je moral trkati na prsa: »mea culpa«, tudi jaz sem kriv. Sto in stotisoče mladih, nadebudnih in vstvarjanja željnih življenj se je z okrutno silo gonilo skozi strahovito zagrinjalo žarečih bliskov, grmečih vzrivov, svinčene toče, uničujočih plinov in ozračja polnega prsti, kamenja in krvavečih kosov raztrganih teles.

»Je accusé!« Obtožujemo! se ti zdi, da kriče raz platna ti izkaženi obrazi in okrvavljena usta. Če bi vsi

gledalci znali čitati iz teh slik, to kar jaz, in morda še marsikdo drugi, potem bi bil hvaležen filmski družbi za ta film, ali, na prvi pogled se je videlo, da filmski industriji pri tem ni bilo za kulturni moment človečanstva, temveč za prosto senzacijo in za »kšeft«. Pač prikazuje strahote vojne, ne pove pa kaj in kdo jih povzroča, iz ust nesrečnih žrtev se sicer tu in tam izvije vzklík »nesrečna vojna!« vendar jim ne pusti, da bi se njih misli dalje razvijale, da bi priprosti gledalec mogel priti do zaključka, da je vojna strašen zločin in da njeni povzročitelji nekaznovano pripravljajo nove take zločine, pričakujoč za to še bogastva in slave. Radi tega so taki filmi vedno polovičarsko delo, ki civilizaciji več škodujejo, kakor koristijo. Vidi se na prvi pogled, da je vse skupaj le lov za »businessom«, za profitom. Filmska in kinopodjetja, ki si iz največje nesreče, ki je mogla zadeti človeštvo, iz življenj milijonov, iz nepreglednih množic pohabljenih ljudi in uničenih eksistenc, kujejo svoj umazan kapital, so podobna ogabnim groboskruniteljem, hijenam, ki se debelijo na mrtvih truplih. Enaki so tistim

gnusnim kreaturam kapitala, ki v mirnih dobah tako dolgo hujskajo potom kupljenega časopisja en narod na drugega, da povzročajo konflikte, ki se končajo z vojnami, da morejo do vrha napolniti svoje nenasitne blagajne z vojnimi dobavami raznega morilnega materiala in jih prav nič ne briga neznansko gorje v morju krvi in jezerih solz.

Mnogo smo že videli takih filmov v povojni dobi in filmska industrija se prav rada poslužuje vojnih grozot v lovu za senzacijami, da z njimi napolni svoja gledališča, a niti iz enega teh filmov še ni bilo čuti jasnega in odločnega protesta, povsod se hoče prikazati vojno kot neko neizbežno zlo proti kateremu bi bil vsak odpor nesmiseln. Kvečjemu, da se skuša tu in tam apelirati na neko megleno krščansko ljubezen (o ironija!), ki nora spričo vojnih izkušenj vzbujati le zmedo in nezaupanje.

Kako daleč smo še od prave civilizacije in kulture! Ko je mladina, ki seve sama ni okužala vojne, gledala na platno izkažene grimaze izmučenih vojakov, se je ob najbolj dramatičnih prizorih na ves glas smejala. In filmska industrija dobro pozna psihologijo mas, zato spretno maskira strašno resnico v neslan humor, da na ta način okruši ost obtožbe proti družbi in ne da časa gledalcu zbrati svoje misli. Ravno tako je prirojena tudi vsa naša vzgoja: krivica in obup se predstavlja mladini kot nečedna farca, a dejanja podžganosti se odevajo v glorio junaštva. Resnica se pa skrbno skriva.

Enako je z našo politiko. Vse časopisje je polno poročil v »Društvu narodov« o »Razorožitvenih konferencah« in preprost človek bi res mislil, da nam nastopi zlata doba miru, da je srečala diplomate pamet in da hočejo resno delovati za preprečenje bodočih vojn, za »svetovni mir« in z zaupanjem gleda v bodočnost, pri tem pa spregleda dejanski položaj, s kako mrzlično naglostjo se zlasti one države, ki najbolj kriče o »svetovnem miru« oborožujejo z najneverjetnejšimi morilnimi sredstvi. Vse zopet samo s tem namenom, da bi države druga drugo prekanile in prikrile vojne priprave. Diplomate se neprenehoma sestajajo v razkošnih hotelih svetovnih letovišč in rešujejo — svoje dijete.

Pa kako bi mogli pričakovati iskrenosti od vlad in od krogov, ki sicer vedno zatrjujejo, da je vojna zlo, ki bi se moralo odpraviti, če pa kedo iz ljudstva javno spregovori isto, ga pa

Izhaja vsako sredo in soboto.

Uredništvo je v Mariboru, Ruška cesta 5.

Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Uprava: Maribor, Ruška cesta 5.

Ček. račun: 14.335. Reklamacije se ne frankirajo.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za inozemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovalne in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane 1—Din. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda 1—Din. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta 2-25 D. Pri večjem številu objav popust.

neusmiljeno vržejo v ječo. O tem smejo govoriti le državniki in slepi ljudstvo o svoji »mirotvornosti«, ni pa dovoljeno, da bi se take misli vgnezdile v priproste možgane, ker bi se znalo zgoditi, da bi se tak človek ne dal več zlorabiti. Splošno je že začela javnost trditi, da je umor zločin, kakor tudi priprave zanj, in da je tudi umor v vojni najmanj nemoralno dejanje.

Po vsem tem bi človek sodil, da zasluži naše priznanje in pohvalo vsak, ki se brani rabiti orožje v svrhu, da umori z njim svojega bližnjega. Da pa temu ni tako, navajam tu nekaj beležk iz naših časopisov:

»Jutro« 11. sept. 1924.

»Pred vojnimi sodiščem v Beogradu se je vršila te dni razprava proti vojaku Zarku Radaku iz Brdanovcev v Bački, ki je ob priliki svečane zaprisege rekrutov izjavil, da z ozirom na njegovo vero ne sme ne prisesti in ne nositi orožja. Radak je bil radi kršitve subordinacije obsojen na 9 let in 10 mesecev težke ječe, radi pripadnosti k nepriznani sekci Nazarencov pa na 1 leto zapore.«

»Slovenec« 12. sept. 1924.

»V Sloku (Slavonija) so zaprli 70 vojnih obvezancev, pristašev nazarenske sekte, ker so odklonili prisego kralju in nošnji orožja, češ, da jim prepoveduje vera ubijati bližnjega. Vojna oblast jih je obdržala, kakor piše »Hrvatski list« tako dolgo v zaporu, dokler vojni minister ne odloči o zadevi. Nazarenci so poslali vojnemu ministru posebno spomenico.«

Kakšen razloček je med klerikalci in temi nazarenci — ?

»Jutro« 5. avg. 1925.

»Vojno sodišče v Beogradu je čevljarja Milana Vujića obsodilo na 9 let in 8 mesecev težke ječe, ker kot rekrut ni hotel sprejeti puške, češ, da mu to zabranjuje njegova nazarenska konfesija.«

Gotovo ne bo nihče trdil, da so ti ljudje postopali tako iz strahopetnosti —

Dne 24. avgusta tega leta se je vršil v Parizu kongres nasprotnikov vojne službe. (Glej »Jutro« 25. VIII. 1926) V živahni debati so angleški in nemški delegati zagovarjali svoje stališče, da je prisilna vojaška služba neopravičen poseg v svobodo vesti. Kongres je tozadevno resolucijo odklonil. Sprejela pa se je francoska resolucija, po kateri naj bi se za one, ki bi z vojaško službo in nošnjo orožja prišli v konflikt s svojo vestjo, uvedlo mesto vojaške službe v vojaških formacijah, leto civilne službe. Sprejet je bil predlog francoza Boisson-a, po katerem se ljudi, ki so iz razlogov svoje vesti nasprotni vojaški službi, ne sme zamenjati z takimi, ki bi se radi samo iz sebičnih vzrokov izognili vojaški službi. Tudi se ne more trditi, da bi bili pacifisti škodljivci svoje domovine.

Položaj v komunistični stranki Rusije.

Fr. Aleš.

Situacija v katero je zašla ruska komunistična stranka, dobiva vsak dan jasnejše oblike, kajti opozicijsko gibanje v stranki rapidno propada. Vedno bolj in bolj se kristalizira položaj, že vsi danes jasno uvidevamo, da bo Stalinova struja zmagala nad Zinovjev-Trockijev.

Stalinova struja, ki hoče z energičnimi ukrepi zmanjšati produkcijske stroške ruske industrije in dvigniti produktivnost dela — je nastopila z vso ostrostjo proti Zinovjevu, ki hoče izvesti ekonomizacijo sovjetskega gospodarstva na račun kmetijskih mas z zvišanjem cen industrijskih produktov in z uvedbo višjih davkov na bogatejše kmete.

Boj med obema strujama se je javil v vsej stranki, poostiril pa se je osobito še tedaj, ko se je Lev Trocki pridružil svojemu nekdanjemu najhujšemu nasprotniku G. Zinovjevu. Opozicija z Zinovjevem, Trockim, Sokolnikovom, Kamenevov na čelu se je vrgla z vso silo na delo, da si pridobi politično eksistenco. In ta opozicija se je celo vrgla na idealno delovanje.

Ali ta delavnost ni dolgo trajala, kajti članstvo komunistične stranke se ni hotelo izjavljati za Zinovjeva.

Zinovjev med članstvom ruske komunistične stranke ni prodr.

V mesecu oktobru se je vršilo več članskih zborovanj po vseh večjih in-

dustrijskih kraji, z namenom, da ti članski sestanki razjasnijo članom stranke položaj in jim dajo priliko, da se izrazijo ali za Stalinovo strujo ali za Zinovjevo opozicijo. Ti vršči se članski sestanki pa so prinesli Zinovjevu razočaranje!

Poglejmo samo rezultate teh članskih zborovanj v glavnih industrijskih centrih sovjetske Rusije — v Moskvi in Leningradu.

V Moskvi so se sestanki vršili od 1. do 8. oktobra, na katerih je bilo navzočih 53.208 članov kom. stranke. Od tega števila pa se je samo 171 članov izjavilo za Zinovjevo stališče, 87 članov se je glasovanja vzdržalo, vsi ostali pa so glasovali za Stalina. V Zinovjevi trdnjavi — Leningradu je bilo glasovanje 7. oktobra sledeče: prisotnih je bilo 34.180 članov, za Zinovjevo je glasovalo 325, vzdržalo se je glasovanja 126 članov, vsi drugi so odobrili Stalinovo stališče!

Te številke jasno dokazujejo, da je opozicija v ruski komunist. stranki tako neznatna, da je nemogoče misliti, da bi ta mala peščica ultralevičarjev mogla izvati v stranki kak večji razkol.

Tudi v centralnih odborih in vodstvih stranke je značilno razmerje pristašev te ali one struje. Že julija meseca se je za Zinovjevo odločila samo skupina 4 članov od 47 članov, ki tvorijo centralni odbor stranke. Od 115 članov centralne kontrolne komisije pa je istega meseca glasovalo samo 7 za Zinovjevo.

Ta interesantna razmerja med obema strujama v ruski komunistični stranki in v njenem vodstvu so jako značilna, kajti v resnici dokazujejo, da tak razkol, kot piše buržuazija o komunistični stranki, ne obstoja in da tudi ta opozicija, ker je številno jako slaba, ne pomenja bogve kako veliko.

Zinovjev in Trocki sta se s svojim delovanjem postavila izven mej svoje stranke in proti stranki, za to pa je tudi gotovo, da bo Stalinova struja znala to napako opozicije primerno izrabiti.

Kakšen pa bo bližnji razvoj v notranjosti stranke, nam bo sicer poka-

zala bližnja bodočnost, sodimo pa lahko na podlagi podanih števil, ki kažejo pripadnost članstva k Stalinovi struji, da izrazitega razkola ne bo, ker opozicija nima za seboj pristašev.

Brezdvoma ni situacija, v kateri igra najvažnejšo vlogo diktator sovjetske Rusije Josip Stalin — za sovjetsko Rusijo nevarna. Trdoglavost Zinovjeva in drugih voditeljev opozicije bi pa lahko rodila za sovjetsko Rusijo marsikaj slabega, zlasti ker bi bila z njegovim diktatorstvom ogrožena sovjetska država, a pokazal se je — rekli bi, na srečo Rusije — Stalin, ki hoče z železno roko izvesti sanacijo sovjetskega gospodarstva in konsolidirati sovjetski režim: skratka izvršiti gospodarsko rekonstrukcijo sovjetske Rusije.

Novi program socialistične stranke v Nemški Avstriji.

Na kongresu avstrijske socialistične stranke v Lincu je sprejet nov program stranke. Ta program je rezultat izkušenj v razrednem boju zadnjih, to je povojnih let, ki je ena najmodernejših ustvaritev. Socialistična stranka v Avstriji je nedvomno tako močna, kakor vse buržuazne stranke; avstrijska mesta so industrijsko jako razvita in stranka že šest let gospodari Dunaju, ki pokazuje v svoji upravi ogromne uspehe, zato je možnost, da delavski razred v Avstriji kaj kmalu pride do prevzema oblasti v državi. Ta program je karakterističen tudi po tem, ker je v bistvu program za prevzem oblasti. V njem se naglašja, da je delavski razred zrel, da potom revolucije po vojni zruši staro vojaško kraljestvo in da ustvari republiko, v kateri ne bodo več elementi stvarne sile v rokah buržuazije, čeprav ima v svojih rokah pridobitnost in državo. Stari militarizem je odpravljen. Vojski imajo vse državljanske pravice, celo pravico do svobodne strokovne organizacije ter jih je do 80 odstotkov članov socialistične stranke. Istotako je organiziran v svobodnih

strokovnih organizacijah večji del žandarmerijskih, policijskih uradnikov, poštinih nameščencev, kakor tudi ostalih nameščencev javne in privatne administracije. Socialistična stranka pa še nima večine volilcev, ker ima katolicizem, v katerega okrilje se je zatekla vsa buržuazija, še prevelik vpliv na malo buržuazijo in na vasi.

Na kongresu je sodr. Oto Bauer imel temeljit programatični govor, v katerem je izvajal naslednje misli:

Delavski razred v Avstriji je bil zmožen, da je ohranil popolnoma organizacijsko edinstvo v zadnjih povojnih dogodkih ter svoj sveži socialistični duh. To ji daje možnost, da danes misli na prevzem politične oblasti, kateri namen ni več namen bodočnosti, nego namen sedanje generacije. In četudi smo čista delavska razredna stranka, vemo, da moremo priti do velike večine, ki nam bo omogočila in dala pravico do oblasti v državi, če združimo vse one, ki delajo v krogu delavskega razreda. Zaradi tega moramo voditi veliko propagando po deželi, boriti se za varstvo ne samo poljedelskih delavcev, nego tudi za male najemnike in male lastnike zemlje. Istotako moramo zbrati okoli sebe najširše vrste privatnih in javnih nameščencev. V današnjem stanju boja med buržuazijo in delavskim razredom odločujoče srednje vrste malih posestnikov po mestih in deželi. Ti morajo uvideti, da mi v praktični svoji politiki, stanovanjski, davčni, šolski, kulturni, glede prehrane itd. povsod bolje zastopamo življenjske interese srednjih stanov, nego to stori buržuazija. Če se nam posreči pritegniti te stanovne vodstvo socialistično organiziranega delavskega razreda, bomo nedvomno dosegli prav kmalu veliko večino naroda na svojo stran.

(Konec prihodnjič.)

Strašna polomija radičevcev v Studencih.

Prepeluh izžvižgan. Ogorčeno delavstvo ni pustilo govoriti radičevskega poslanca.

Izgleda, da so se Radičevci zakleli nad študentskimi delavci, ker jih toliko oblegajo. Niso še preboleli zadnji fiasko, ko so mogli priti radičevski doktorji samo takrat do besede, če so socialistični zaupniki poskrbeli za mir, že so sklicali v poudeljek v isti gostilni ponovni javni shod, z namenom, da svojo zadnjo polomijo popravijo. Na shod so prišli radičevski poslanec g. Trnjar iz Zagreba, bivši socialist in sedaj vodja Radičeve stranke v Sloveniji g. Albin Prepeluh, dr. Novačan, dr. Rapotec in pa g. Bende.

Shoda se je udeležilo okoli 100 ljudi, od teh je bilo razen govornikov 5 Radičevcev, ki so pa vsi opravljali službo rediteljev in nosili rdeče (!) trake na rokavu. Z naše strani so se udeležili shoda člani in zaupniki Ujedinjenega Saveza Železničar-

jev, med njimi s. Canžek in Krajnik. Iz Maribora je prišel s. Ošlak. Že takoj od začetka se je pričel cirkus kot zadnjič. Trnjar je govoril prvi, toda delavstvo mu je z ogorčenimi medklci onemogočilo končati svoj govor. Za njim je govoril s. Krajnik, ki je dokazal, da igrajo Radičevci vključ temu, da jih je zelo malo, med delavstvom najbolj žalostno vlogo. »Po volitvah diši, zato ste zopet prišli, toda delavstvo noče o vas nič več slišati, zato je boljše, da nas pustite pri miru!« je končal ob burnem odobravanju s. Krajnik svoj govor.

Nekaj časa je govoril tudi dr. Novačan, potem, ko so naši ljudje priporočali delavcem, naj ga poslušajo. Za njim je pa govoril ob splošnem miru s. Ošlak, ki je izrekel nad politiko Radičeve stranke strašno obsodbo. Posebej pa se je pobavil s političnim uskojstvom g. Prepeluha, ki se je vsled tega tako razburil, da je proglasil enostavno za laž trditve, da je on postal iz socialista Radičevca. Take levite radičevskim generalom že morda dolgo ni nihče bral in mi smo prepričani, da jim bo ostal ta shod v trajnem spominu.

Ko so Radičevci videli vso to polomijo, so postali nesramni in poslanec Trnjar je drzno zagrozil s. Canžeku, da je on za ta shod odgovoren. To je s. Canžek navzočim povedal in vihar ogorčenja se je ponovno dvignil zoper Radičeve agitatorje. Nato se je 70 poslušalcev odstranilo in na shodu je ostalo le še nekaj naših in pa onih 10 Radičevcev z agitatorji vred. Tudi potem niso mogli priti Radičevci prav do besede, le Prepeluh je nekaj časa kvasil o socialpatriotizmu, kar je končno razumljivo, ker je bil sam svoj čas vzor socialpatriota. Ta shod je Radičevce gotovo poučil, da nimajo med delavci ničesar iskati.

Iz stranke SSJ.

Oblastna konferenca ljubljanska je imela svoj sestanek v nedeljo, dne 7. t. m. v Ljubljani. Na konferenci je bilo zastopanih šest organizacij; ena ni bila zastopana. Oblastni odbor se je konstituiral ter bodo o sestavi odbora, kakor tudi o navodilih za agitačno delo obveščene organizacije direktno. Organizacija najame že tekom tega meseca lokal, v katerem bodo dobivali somišljeniki organizatorična in druga navodila. Naslove objavimo tudi v prihodnji številki »Delavske Politike«.

Kultura.

Ljubljanska drama:

Sreda, 17.: »Skopuh«. Red A.
Četrtek, 18.: Ob 16.: »Doktor Knock« ali »Triumf medicine«. Dijaška predstava po znanih cenah.
Petek, 19.: »Joy«. Red C.

Ljubljanska opera:

Sreda, 17.: Zaprt.
Četrtek, 18.: »Nižava«. Red B.
Petek, 19.: »Mrtve oči«. Red A.
Sobota, 20.: »Brivec seviljski«. E.

Mariborsko gledališče:

Sreda, 17.: Zaprt.
Četrtek, 18.: Ob 20.: »Bajka o volku«. A.

Načela naša so solidna iz naših obvestil razvidna; nikomur žal ne bo tedaj, če naroči si »BUDDHA« čaj!

Jack London:

Železna peta.

(Socijalni roman. Prevel I. V.)

(Dalje.)

»Po zadnjih poročilih je bil poslan v Boston ali New Hawen. Ta tajna služba nasprotniška ga zelo ovira. Vendar je boljše, kot če bi ležal v skrivališčih.

Hotela sem iti in dr. Galvin mi je stisnil roko.

»Ohranite močno srce,« so bile njegove besede pri slovesu. »Kaj za to, ako zgubimo prvo revolucijo? Naredili bomo drugo in tedaj umnejša. Bodite zdravi in mnogo sreče! Ne vem, ali vas bom še kedaj videl. Pekel bo tam razsajal. Ali dal bi deset let svojega življenja za to, da bi bil navzoč.«

Brzovlak je odpeljal ob šesti uri zvečer in bi naj bil drugo jutro ob sedmih v Chicagu. Ali po noči se je zgodila zamuda. Mi smo se peljali za nekim drugim vlakom. Med popotniki v mojem pulmanu je bil tudi sodrug Hartman, ki je bil, kakor jaz, v službi »Železne pete«. Pripovedoval mi je o vlakih, ki je vozil neposredno pred nami. Bil je natančen posnetek našega vlaka, vendar ni imel potnikov. Misel je bila, da naj prazen vlak prepreči nesrečo, ako bi v slučaju hoteli vlak razstreliti. Vsled tega je bilo tudi zelo malo ljudi v vlak — kak ducat v našem vagonu.

»Morajo biti v vlakih zelo visoke osebe,« pravi Hartman. »Videl sem na koncu poseben voz.«

82

Bila je noč, ko se je prvič menjal stroj. Šla sem ven, da se navžijem svežega zraka in da vidim, kaj se godi. Skozi okno posebnega voza sem videla mimobežno tri moške, ki sem jih poznala. Hartman je imel prav. Eden je bil general Altendorff, druga dva sta pa bila Moson in Vanderbold, glavarji notranje tajne službe oligarhije.

Bila je mirna mesečna noč. Ali jaz sem se obračala nemirno sem in tja in nisem mogla zaspati. Ob petih zjutraj sem vstala in se oblekla.

Vprašala sem strežnico v oblačilnici, koliko ima vlak zamude. Rekla je, da dve uri. Bila je mulatinja in videla sem, da je bil njen obraz zelo upadel, z velikimi krogi pod očmi, med tem ko so oči same bile široko odprte, kakor v mučnem strahu.

»Kaj vam je?« vprašam.

»Nič, gospodična. Slabo sem spala, mislim!« Opazovala sem jo bolje in jo preskušala z enim izmed naših znakov. Odgovorila mi je in zagotovila sem si jo.

»Nekaj strašnega se pripravlja v Chicagu,« je rekla. »Pred nami se pelje goljufivi vlak. Radi njega in vojaških vlakov imamo zamudo.«

»Vojaških vlakov?« vprašam.

Ona potrdi.

»Proga jih je polna. Skozi celo noč smo jih prehitevali. In vsi gredo v Chicagu. Ljubčka imam v Chicagu. Eden naših je. Pri plačancih je in bojim se zanj.«

Ubogo dekle. Njen ljubček je bil v enem od treh upornih polkov.

Hartman in jaz sva zajtrkovala v jedilnem vozu. Ali morala sem se siliti. Nebo se je jelo oblačiti in vlak je drvel kot nesrečo prerokujoči blisk skozi sivo bledino nastopajočega dneva. Služeči nam zamorci so vedeli, da nam preti nekaj strašnega. Bili so zelo pobiti. Njihova naravna spretnost je zginila, bili so počasni in razstreseni v svoji službi in plaho so šepetali med seboj na koncu vagona za kuhinjo. Hartman je smatral položaj za obupen.

»Kaj narediti?« je vprašal ponovno in zmigal brezpomerno s pleči.

Pokazal je skozi okno.

»Poglejte, vse je gotovo. Zanesite se na to, da se vse, kakor te, na vsaki cesti trideset do štirideset milj izven mesta, drže krepko.«

Pokazal je na transporte čet na drugi progi. Vojski so kuhali zajtrk na ognjiščih, ki so bili zakurjeni na zemlji poleg proge. Radovedno so gledali na nas, ko smo dirjali mimo.

Ko smo se pripeljali v Chicago, je bilo vse mirno. Na videz se dosedaj ni nič zgodilo. V predmestjih so se podajali časopisi v vozove. Ničesar ni stalo v njih in vendar je bilo za tega, ki je bil vaje, mnogo zapisanega med vrstami in kar je bilo zapisano z namenom, tako da navadni bralec ni prav razumel. Fino roko »Železne pete« je bilo videti iz vsake vrste. Pripominjalo se je o nezadostni oborožitvi oligarhije. Seveda, kaj gotovega se ni povedalo. Bralec se mora sam v teh namigavanjih iznajti. Bila je to spretna stvar in tisti jutranji časopisi 27. oktobra so bili kot »poeziji« za vzgled.

Lokalna poročila so manjkala. Že to je bila spretnost.

Dnevne novice.

Naši predstavniki. Tudi naša država ima svoje eksekvirane predstavnike po tujih državah. Tako poznamo po dobrih delih bivšega konzula v Trstu, precej smo brali že tudi o našem konzulu v Buenos Airesu, zadnji čas pa smo čitali, da se je »postavil« za svobodo govora naš predstavnik na Dunaju. Tam je neka gospoda povabila gospoda Bodrera, da predava publiko o zgodovinskem poslanstvu italijanskega fašizma. Predavanje o fašizmu na rdečem Dunaju je grda in nesramna provokacija. Na tako provokacijo so seveda dunajski sodrugi odgovorili tako, kot zasluži. Izžvižgali so prireditelju in z umestnimi klici povedali predavatelju in aranžerjem, da Dunaj ne rabi fašistovskih predavanj. Pa to je zadeva dunajskih sodrugov. Nas zanima bolj to, da se je med poslušalce odlične družbe umešal tudi naš dunajski poslanik. Tudi naš dunajski poslanik je smatral, da je dobro za njegovo karijero in za reputacijo države, če zve nekaj pametnega in dobrega o italijanskem fašizmu. Naj bi bilo tudi to. Ampak, da se ta jugoslovanski poslanik poteguje za to, da mora dobiti italijanski fašist besedo, to pa je tudi za najbolj trde in okorele živce odveč. Da napravi to ravno v dne, ko vprizarjajo naši nacionalisti demonstracije proti fašizmu in ko fašisti zapirajo kar vprek nedolžne ljudi. Fašizem v agoniji, naš poslanik pa postaja zanj navdušen. Taka ironija je mogoča samo v takem diplomatskem koru. Radič zahteva za beogradskega italijanskega poslanika zaprtijo, dunajski poslanik pa za italijanskega fašista v tuji državi besedo. To je dosledna, državotvorna in pametna politika. Rečemo le: dunajski poslanik je vsaj toliko zagrešil kot Barle v Düsseldorfu, zato naj dr. Žerjav sedaj zopet napiše vizitko.

Meščansko reševanje stanovanjske krize. V polemiki, ki jo je povzročil ljubljanski vladni komisar vladni svetnik A. Mencinger, so se vsi udeleženci polemike izrekli za stanovanjsko akcijo potom privatnikov, oziroma zadrug, katerim naj se daje pomoč iz javnih sredstev, torej več ali manj na račun splošnosti. Priznanje potrebe, da tudi občina in država zidata, je vrinjeno v polemiko le vsled moralnega pritiska, oziroma iz politično špekulativnega namena. To sklepamo vsled tega, ker komisar stoji odločno na stališču privatne inicijative, drugi polemikarji pa hvalisajo privatno inicijativo ter dodajajo kot epiteton ornans priznanje, no, v božjem imenu naj zidata pa še občina in država. Nimamo ničesar proti privatni inicijativi. Toda socialistična komunalna politika to ni. Poštevatelj je treba današnje bedne socialne razmere in pa nujnost stanovanjske akcije. Ako zidajo privatniki hiše, ne država in občine, se bodo cene stanovanj horendno dvignile, kar prizadene splošno javnost, dočim lahko pričneta država in občina obsežno akcijo, ki nekaj zaleže kot obramba proti navijanju stanovanjskih cen. Modernemu gospodarstvu tudi odgovarja velika akcija, ki je ekonomičnejša. Resnica, da bi bila združena akcija v prid malim obrtnikom, še manj res pa je, da bi velike stavbe, ki se grade z javno pomočjo, morale biti dražje, če se pošteno gospodarji. Tudi pri velikih zgradbah so udeleženi mali obrtniki in pogoje za odplačevanje zaslužkov se v tem slučaju lahko pogodbeno zagotovi. To že vemo, da mali obrtniki ne morejo posamezno sprejemati velikih stavb, ali obrtniki imajo zadruge in organizacije, ki reprezentirajo več ali manj močno gospodarsko organizacijo. To smo hoteli pibiti le zato, ker se skuša z vseh navedenih strani krivo utemeljevati privatno inicijativo, dočim trdimo mi, da je velika akcija, gradnja velikih hiš v sedanjih stanovanjski stiski bolj ekonomična in more biti tudi edino dovolj izdatna. Poleg tega pa zahteva naš komunalno politični program, ki je načelno važen, da občina gradi, da občina snuje svoja podjetja ter se gospodar-

sko emancipira, ker smatramo, da je le gospodarsko močna občina zmožna vršiti socialne naloge. Resnica je, da bodo občinarji nosili za tako veliko akcijo nekaj bremen, toda nosili jih bodo zato, da okrepe občino gospodarsko, od katere imajo pričakovati, zlasti siromašni produktivni sloji, zaščito. Breme pa morajo nositi tudi pri privatni akciji, toda ne v interesu splošnosti, ampak v interesu posameznikov — in tega načela pa socializem ne pozna. Katastrofe, ki nas čaka, nas more rešiti le enotna velikopotezna akcija, ker je ekonomična. Cepljenje sil v takem važnem trenutku smatramo za lahko mišljeno malomarnost.

Modra »Nova Pravda«, o kateri se nekaj trdili, da je glasilo narodno socialistične stranke, pravi, da je italijanski fašizem vzorna politična sila. Prav je torej, da divjajo najete množice, o katere poštenosti ni nobene garancije nad narodom, nad manjšinami. Vidi se iz tega namigavanja, da bi si želeli tudi pri nas takega režima tisti narodni »socialisti« in »demokrati«, ki se sučejo okoli tega lističa. Verujemo, da bi si gospodje želeli take naslade, toda kako se vse to ujema s socializmom in demokracijo, na to gospodje ne mislijo. Zdi se nam, kakor bi videli pred seboj volka v ovčjem kožuhi. I, pa vsaj to ni nič novega; narodni socialci so v delavskih vrstah že od nekaj igrali precej čudno vlogo.

Robert Dismann umrl. Neizprosna gospodarica smrt je pretrgla nit življenja enemu najboljših organizatorjev in govornikov kovinarske organizacije železne internacionale sodrugu Robertu Dismannu. Dismann je bil rojen 8. avgusta 1878 v Halsenbuschu ob Renu v Nemčiji. Izučil se je železostrougarstva. Leta 1908. je bil predsednik kovinarske podružnice v Frankfurtu, leta 1919. je postal predsednik nemške kovinarske zveze, leta 1928. je bil izvoljen državnim poslancem mesta Frankfurt. Bil je tudi član Internacionale v Amsterdamu. Kot tak je bil poverjen, da spravi vse kovinarske organizacije v eno fronto, protikapitalistično fronto. V to svrhu je potoval v Ameriko in Mehiko, da pridobi odotne sodruge kovinarske stroke za vstop v Internacionalo, kar se mu je tudi posrečilo. Pred enim mesecem so ameriški kovinarji, pol milijona po številu, pristopili k Amsterdamski Internacionali. Ko se je Dismann v Mehiko vkrcal na parnik »Kolumbus« s svojo še ne dolgo poročeno ženo, vesel, da mu je uspelo vse, kar je imel po nalogu železne internacionale izvršiti, ga je sredi morja zadela kap. Dismanna poznajo tudi nekateri naši sodrugi iz leta 1913., ko so nemški kovinarji napravili izlet skozi Ljubljano v Benetke. Tem potom izrekamo sožalje nemški kovinarski zvezi, kajti hud udarec je zanj, ker je izgubila najboljšega organizacijskega ženija in vrhovnega vodjo.

Demonstracije v Ljubljani. Pred italijanskim konzulatom so napravili v soboto v Ljubljani nekako demonstracijo. Seveda sta bili policija in žandarmerija na nogah, da se je kar kadilo. Demonstranti menda niso hoteli konzulatu nič hudega, samo kričali so, kakor bi se podirala Ljubljana. In zaradi teh demonstracij, ki so bile sicer nepotrebne, je italijanski poslanik protestiral pri zunanjem ministru. Demonstracije so sicer izraz nejevolje proti nasilstvu nad Slovenci in Hrvati v Italiji. Toda zakaj imamo zunanjega ministra, zakaj imajo kapitalistične države zvezo narodov? Ali se morda vsi faktorji strinjajo s postopanjem Mussolinijevih fašistov. Papež je zadovoljen z Mussolinijem, druge države se pa tudi oglašale le takrat, če so prizadeti njih državljani. Ravnanje držav in državnikov je sumljivo. Kaj naj zaleže torej kričanje.

Proslava petindvajsetletnice strokovne internacionale. V soboto zvečer je imela strokovna komisija v Ljubljani pod rediteljstvom kovinarske organizacije lepo obiskano proslavo petindvajsetletnice strokovne internacionale. Prirediteljev se je vrši-

Schichtov način pranja

Namakaj z „Žensko hvalo“, peri z „Jelenjim milom“!
To ne pokvari perila ter ga popolnoma očisti.

la v dvorani hotela »Tivoli«. Slavnostni nagovor je imel s. Štukelj, ki je pokazal pomen strokovne internacionale ter naglašal, da je čut solidarnosti, ki družijo, daje moč in vodi do zmage proletariata. S. Kreft je deklamiral najprej dve proletarski pesmi, nato še tretjo med prizorom alegorije kovači, kar nas je kovačev. Ob tej priliki je tudi čestital predsednik strokov. komisije s. Jernejčič v imenu kovin. in strokovne komisije s. Ulagi k dvajsetletnemu članstvu kovinarske organizacije ter mu poklonil sliko delavca. Laskavo priznanje moramo izreči ob tej priliki tudi delavskemu pevskemu društvu »Cankar« in tamburaškemu zboru čevljarjskih pomočnikov, ki sta tako vneto sodelovala pri prideditvi. Po slavnostnem sporedu so udeleženci še nekoliko zaražali in s tem zaključili ta prijetni in vzbujajoči slavnostni družabni večer.

S. Ferdinand Tuma je v soboto, dne 13. t. m. umrl v Ljubljani. Pokojnik je v svojih mlajših letih bil jako delaven v delavskem pokretu. Njegovo silo je zlasti zlomil takozvani železničarski proces, v katerega ga je zapletla takratna policijska birokracija. Pokojnik je bil blaga miroljubna duša, ki se je vedno rad spominjal težkih bojev za osvoboditev proletariata. Zlasti je bil značilen v tem, da je objektivno presojal pomen delavskega pokreta in v razgovorih bodril svoje znanke in prijatelje. Pogreb se je vršil v ponedeljek ob 3. uri popoldne ob lepi udeležbi njegovih znancev, zlasti tudi iz vrst socialistične stranke.

Boj med sovjetsko vlado in opozicijo. Moskovska »Pravda« pozivlja Trockija in njegove tovariše, naj prenehajo s svojim opozicijskim delovanjem, ker bodo drugače radikalno »očisti« Tudi zahteva omenjeni list, da naj se opozicija izključi iz stranke. Spor v ruski komunistični stranki ni še torej poravnal.

»Saobračajni program« je sestavil minister saobračaja in o tem programu se sedaj piše kot o novi Ameriki. Gspod minister saobračaja ljubi menda filmske romane in stilistične vaje, ker se njegov program novih prog čita z isto napetostjo, kakor pripovedka našega ministra pošte in telegrafa o kablilih in telefonskih zvezah do Pariza . . . Le žal, da so to le romanji in pripovedke za zimski čas. Minister saobračaja bi bil raje povedal, kako urediti osebo plače in sploh kako preprečiti nadaljno padanje prometa. Če bi se bil držal te nepolitične stvarine, bi bil pokazal, da je minister, tako je pa pokazal, da je samo slab romanopisec in slab štilist.

Madžarska in Romunija se menda tudi približujeta; sploh se Madžarska v zadnjem času na vse strani približuje. To pa se zdi gospodom v Belgradu nekam čudno, da se Madžarska čimprej izjavi za prijateljstvo z nami, nato pa še z vsemi drugimi, kakor kaka mlada, bujna in neutešljiva ženska. Naj se take države,

kakor Madžarska, Jugoslavija, Romunija in Italija združijo . . .

Samostojni demokratje se približujejo Zajednici. Samostojni in Davidovičevi demokratje so se jeli zadnje dni zopet približevati, in to je radikale močno vznemirilo, ker se boje, da bi opozicija začela kompaktno nastopati proti režim. večini. Kakor znano, so se Davidovičevci zadnjič združili z muslimansko Spahovo parlamentarno skupino v skupno demokratično parlamentarno »Zajednico«, tej »Zajednici« se menda sedaj približujejo tudi samostojni demokratje. S tem bi bil vstvarjen precejšen opozicijski parlamentarni blok, ki bi lahko delal večini velike sitnosti. No pa bodo že poskrbeli radikali, ali vsaj ata Pašić, da do takega bloka ne pride. Vprašanje je tudi, če bi v slučaju sporazuma med obema demokratičnima strankama, mogli sodelovati pri skupni parlamentarni »Zajednici« tudi naši klerikalci, ki so sedaj, kakor vse izgleda, potisnjeni spet v opozicijo, ne morejo pa menda zaenkrat ne z vlado, ne z ostalo opozicijo. So križi in težave tudi za našo mučniško SLS.

To je moderni radikalski in radičevski poljedelski proračun. Naši radikali pravijo, da so oni predvsem stranka srbskega seljaka, radičevci tudi trde, da so predvsem in nadvsem seljska stranka, in naš Pucelj misli isto o svoji takorekoč samostojni takozvani kmečki stranki. No, pa bi človek mislil, da bo taka vlada skrbela, da bo vsaj proračun poljedelskega ministristva primerno dober, da bo vsaj seljska politika taka, da ne bodo radikalski, radičevski in samostojno kmečki seljaki zadovoljni. Pa glej jih glasnike seljskega gibanja in seljskega naroda: oklestijo ti proračun ministristva za poljedelstvo tako za 75%, tako da se celo kranjskemu Puclju zdi stvar prehuda in žuga z demisijo, minister financ se pa na to nič kaj ne ozira, proračun je že znižan, in tudi sicer ni Pucelj demisioniral. Taka je torej seljska politika naših seljskih strank!

Podružnica »Svobode« v Ljubljani ima dne 27. novembra t. l. ob pol 8. uri zvečer izredni občni zbor v prostorih centrale »Svobode« v Delavskem Domu, Karla Marksa trg 2/II. Odbor poziva vse člane, da se ga gotovo udeležijo vsled važnosti dnevnega reda.

Vsem članom in članicam del. telovadne enote (D. T. E.) »Svoboda« v Ljubljani in ostalemu ljubljanskemu delavstvu v vednost: Ker se je začelo zopet z redno telovadbo pri zgoraj imenovani enoti, zato apeliramo na vse one, ki so se že udeleževali pri ljubljanski del. tel. enoti, kakor tudi na one, ki se še niso, da se odzovejo našemu vabilu, in da se zopet udeležujejo in sodelujejo v našem delavskem kulturnem društvu. — Dolžnost vsakega zavednega proletarca, bodisi manualnega, bodisi duševnega, je, da sodeluje in da se eksponira samo v takih kulturnih društvih, v katera vsak po svojem socialnem in gospodarskem položaju spada. — Delavci, na plan! »Svoboda« Vas vabi v svoje vrste, Vas izkoriščane in zatirane, da Vam nudi in da ono prepotrebno kulturno podlago, k jo Vi nujno rabite, če hočete doseči kak višji cilj, in če hočete doseči ono zmago, ki si jo vedno želite. Brez kulturne podlage pa ni zmage! Telovadne ure za

člane so ob petkih od 7.—9. ure, za članice pa ob sobotah od 7.—9. ure v telovadnici na Ledini, Komenskega cesta.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani razglašuje, da znašajo od četrtega 11. nov. t. l. dalje cene kopelmi sledeče: pršna kopel Din 3.— za člane, Din 6.— za nečlane, kadna kopel za člane in nečlane ob torkih, sredah, četrtek in petkih Din 10.—, ob sobotah in nedeljah Din 12.—, parna in kopel v vročem zraku za člane in nečlane ob torkih, sredah, četrtek in petkih Din 10.—, ob sobotah in nedeljah Din 15.—. Za privatne posetnike stane v abonmanu blok za 10 parnih in kopeli v vročem zraku Din 80, za 10 kadnih kopeli Din 80.— in za 10 pršnih kopeli Din 50.—. Urad je cene določil tako nizko, da je omogočena uporaba različnih kopelmi najširšim slojem. Parna kopel je odprta razen ponedeljkov, nedelj in praznikov vsak dan od pol 15. do pol 19. ure in sicer ob sredah in petkih za ženske, ostale dni pa za moške. Čas uporabe parne kopeli ni omejen. Ostale kopeli so odprte vsak delavnik razen ponedeljka od 8. ure do pol 19. ure, ob nedeljah in praznikih pa od 8. do 12. ure in sicer vedno za ženske in moške. V kopališču sta na razpolago maser in maserka.

Mnogi ne vedo, da je glavni vzrok mnogih trpljenj in boleznih slabo negovano in zato občutljivo telo. Ni domišljavost temveč le izpolnjenje prirodnega zakona, če negujemo polt in lase. Za racionalno nego telesa slišimo vedno spet hvaliti: Fellerjevo pravo kavkaško Elsa pomado za obraz in kožo, Fellerjevo močno Elsa pomado za lase, Elsa mila zdravja in lepote, ki ne zahvaljuje svoje pristaše samo prijetnemu vonju, temveč tudi koristnim sestavinam, ki oplemenjujejo kožo, Elsa milo se dobi 5 vrst: Elsa lilijino mlečno, rumenjakovo, glicerinsko, boraksovo, katransko, ter milo za britje. Za polizkušnjo se moreta naročiti 2 lončka pomade za 38 Din; 5 mil za 52 Din že s zavojnino in poštino pri lekarnarju Eugenu V. Fellerju, Stubiča Donja, Elsatrg 202, Hrvatska.

VOLNO IN BOMBAŽ za strojno pletenje in vsakovrstna ročna dela dobite po najnižjih cenah v veliki izbiri pri Karlu Prelog, Ljubljana, Stari trg 12 in Zidovska ulica 4.

Boj za nedeljski počitek v pekovski obrti in njegovi nasprotniki.

Maribor, 16. nov.

Dolgo vrsto let se vodi ta boj. Je sicer že uzakonjen nedeljski počitek za delavce v pekovski obrti, toda vendar se vodi še boj! In zakaj? Zato, ker nima ta nedeljski počitek samo nasprotnike v kapitalističnih podjetnikih, ki bi najraje videli, da bi jim delavci delali in delali kar noč in dan cel mesec in leto brez prenehanja, ampak ta nedeljski počitek ima še druge nasprotnike in to so vsi tisti, ki sicer spoštujejo nedeljski počitek zase, toda oni se nikakor ne morejo odreči svežim žemljicam in jim nikakor ne gre v glavo, zakaj bi oni morali zaradi počitka delavcev jesti stare in neokusne žemlje.

Zunaj na deželi je v tem oziru res boljše za tako gospodo. Tam se še peče ob nedeljah, ne glede na zakon, katerega skoro nihče ne upošteva. Tam na vasi se še pomočnike in vajence izkorišča kot nekda, saj so vse oblasti, ki naj zakone čuvajo, koncentrirane v mestu. Tja pride k večjemu kak orožnik, ki pa si ne bo šel zaradi par nedeljskih žemljic kvariti svojega položaja, tem manj, ker nima morda zato niti striktno nalogo.

Pred kratkim je imela zadruga pekovskih mojstrov v Mariboru sejo, na kateri so si gospodje mojstri medsebojno izpravevali vest ter si delali očitke, češ, da so med njimi gospodje, ki kršijo nedeljski počitek. Nekemu mojstru so tudi konkretno dokazali, da njegova pekarna zalaga neki boljši lokal ob nedeljah s svežim pecivom. Dotični mojster ni mogel temu oporekati, toda rekel je, da njegova pekarna ne obratuje ob nedeljah, ampak kupuje ob nedeljah sveže pecivo pri nekem peku izven mesta in sicer radi sledečega: On ima dobavo peciva za gorej omenjeni lokal. Posestnica dotičnega lokala pa mu je stavila pogoj za nadaljno dobavo kruha, da ji mora ob nedeljah preskrbeti sveže pecivo, ker je tudi njej bil od nekega visokega gosta stavljen pogoj, češ: ako hočete, da ostanem še nadalje vaš stalen gost, morate imeti ob nedeljah sveže pecivo, sicer grem drugam. — Da ne zgubi te dobave, si je dotični pek mojster pomagal na opisani način in ko jim je povedal še ime tistega »štampasta«, so seveda gospodje strmeli in si niso upali ničesar več reči. No, in kaj mislite, cenjeni čitatelji, kdo naj bi bil ta visoki gospod, ki mora imeti, ne glede na zakon, ob nedeljah sveže žemljice? To je zelo velika glava.

Sedaj je lahko jasno vsakemu, zakaj je potreben še vedno boj za stvari, ki so že zakonito določene. Če bi gospodje predstavniki naših oblasti ugotovili n. pr. v nekem lokalno sveže žemljice, tedaj bi bila njihova naloga, kot varuhi zakonov, da izsledijo podjetnika, ki krši zakon ter ga naznanijo državnemu pravdnstvu. In mi sedaj to tudi od g. velikega župana pričakujemo.

V Mariboru, pa tudi v Ljubljani in drugod, se dan na dan ugotavljajo kršitve zakona o zaščiti delavcev. In dasi imamo celo nalašč organa in to pred vsem takozvano inšpekcijo dela, se vendar ničesar ne ukrene, da bi se nedostatk odpravilo. Car je daleko in bog je visoko, se je glasil ruski pregovor in to velja tudi za naše kraje.

Marsikaj bi še radi napisali o tej stvari, toda tiskovni zakon je prekrut in zato bomo raje govorili na shodih o tem in tam povedali imena onih, ki tako radi jedo sveže žemlje. Za danes le to: delavstvo je ogorčeno nad tem in komaj čaka volitev v oblastne skupščine, da bo na pravem mestu dvignilo oster protest zoper teptanje zakona o zaščiti delavcev.

Pozor starši. Roditeljsko društvo »Detoljub« priredi v četrtek, dne 18. novembra ob 7. uri v Ljudskem domu svoj drugi roditeljski večer. Predava sodr. V. Grčar o temi: »Kazen kot vzgojno sredstvo.« Vsi prijatelji otrok naj se večera udeležijo!

Pri mariborski borzi dela dobijo delo: 5 pečarjev, 1 ključavničar, 2 elektromonterja, 2 mizarja, 1 soboslikar, 6 zidarjev, 1 žagar, 10 viničarjev, 2 sodarja, 1 trgovski vajenec in 5 drugih vajencev (čevljarke, mizarke in pekovski obrti). Pri borzi dela v Mariboru naj se javijo samo samostojni stavbeni ključavničarji.

Jesenice.

Ljudsko vseučilišče na Jesenicah.

Leta 1921 smo pri nas ustanovili »Ljudsko vseučilišče« pod okriljem strok, organizacije kovinarjev z namenom, da se potom predavanj s sistematično vzgojo, kljub kaosu, omogoči delavstvu resna razprava o znanstvenem socializmu, kakor tudi o vseh drugih problemih človeške družbe. Dosedaj so bile težave največ vsled lokalov, da se niso mogla predavanja redno vršiti. Te zapreke so danes odstranjene z zgradbami, ki so iniciativa in plod dela Stabne in gostilniške zadruge našega Delavskega doma, in tako nam bo odslej omogočeno s to ustanovo vršiti vseobče vzgojevalno delo.

Naše Ljudsko vseučilišče ni nikakoli organizacija za sebe, temveč je le eno telo, ki bode združevalo vse soc. organizacije v tem kraju ter po njihovi sopomoči nudilo članstvu teh org. in tudi ostalemu delavstvu vso potrebno izobrazbo. K temu se ob priliki še povrnemo. To ljudsko vseučilišče je vstvarila potreba razmer.

Dne 5. nov. t. l. se je kot uvod vršilo otvoritveno predavanje za l. 1926-27., na katerem je predaval v vsej naši okolici dobro poznan, osobito pa delavstvu priljubljen in naklonjen Franc Zupančič, strok. učitelj meščanske šole na Jesenicah, ki je na željo zastopnikov vseh naših soc. organizacij, prevzel tudi mesto v odboru Ljudskega vseučilišča kot prosvetni referent. Na tem predavanju je Zupančič obrazložil s primerami, ki so le njemu lastna in kot prirojena njemu za tovrstna predavanja, celoten program prosvete našega Ljudskega vseučilišča. To otvoritveno predavanje je presenetilo vse navzoče poslušalce, med katerimi so naši zaupniki tvorili večino, ki se bodo gotovo zavzeli z vso vnemo, da bodo prosvetna predavanja žela uspeh. V predavanjih se bo obravnavalo o vseh predmetih in sicer: Idejnih, socialnih, higijenskih, političnih, naravoslovnih, tehničnih, filozofskih, gospodarskih, pedagoških, pravnih, geografskih, kakor o umetnosti in o problemih delavske žene in žene sploh. Ker pa je jasno, da naš nikdar utrudljivi Zupančič ne bo mogel sam predavati o vseh predmetih, se obračamo tem potom na vse resnične prijatelje delavskega razreda, ki imajo potrebne zmožnosti in voljo, da nam s predavanji priskočijo na pomoč. Računamo pri tem na duševne delavce in organizatorje, ki naj nam sporočijo, če in o katerih predmetih bi bili pripravljeni predavati. Razume se, da bo ljudsko vseučilišče povrnilo predavatelju vse stroške. Apeliramo na vse voljne, da se zglasijo in nam

VSAK ČITATELJI

„Delavske Politike“ mora tekom meseca novembra, ki je od zaupnikov določen za agitacijo, pridobiti vsaj še enega naročnika. Delavci, ven iz vaših stanovanj z meščanskimi listi. Delavec mora čitati svoj list, ki brani njegove koristi. -- Na delo sodrugi!

pomagaajo pri našem delu v tej puščavi.

Sočasno s tem sporočamo tudi vsem članom naših organizacij, osobito pa vsem funkcionarjem, da bo Ljudsko vseučilišče po svojih močeh vodilo in prirejalo tudi razne tečaje, diskuzije in eskurzije s pomočjo lastne knjižnice. Za enkrat otvarjamo dva tečaja in sicer:

Zadružno-gospodarski in knjižnovodski tečaj, ki bo trajal eno leto in se vršil po enkrat na teden po 4 ure, in sicer vsak ponedeljek od 5. do 9. ure zvečer. Vsakokrat bo dve uri razlaga o razvoju, nastanku in pomenu zadružništva, o zadružnih zakonih, davčnih in drugih predpisih, sistemih uprav socialističnih revolucionarnih zadrug, poleg tega pa tudi razlaga o privatno kapitalističnem načinu gospodarstva, kakor tudi o akcijskih družbah, bankah, borzah, kartelih, trustih, koncernih, carinskih in drugih problemih. Za dosego teh razlag bomo za predavatelja zaprosili Zvezo gospodarskih zadrug Jugoslavije v Ljubljani. Dve uri vsakokrat pa se bo vršil pouk praktično o knjižnovodstvu, s potrebnim znanjem korespondence, v kolikor je potrebno za redno upravljanje in vodenje zadružnega gospodarstva v raznih organizacijah in gospodarstva sploh.

Vstop v ta tečaj imajo samo člani socialističnih kulturnih, gospodarskih, strokovnih in političnih organizacij iz okolice Jesenice in tudi le, ako imajo potrebno podlago v računstvu (seštevanju, odštevanju, deljenju in množenju), kakor v pisavi.

Ker bo tečaj pričet z vso osnovno podlago in najpriprostejšo razlago, opozarjamo vse, ki mislijo resno in praktično ter vztrajno delati v celotnem delavskem pokretu, da se priglasijo pisмено na naslov »Ljudsko vseučilišče, v Delavskem domu na Savi 107, p. Jesenice-Fužine«, najkasneje in zaključno do 19. nov. 1926.

Prijava je izpolniti sledeče:

Podpisani, rojen . . . . . v občini . . . . . okraj . . . . . obiskoval . . . . . razred osnovne ljudske šole in . . . . . sedaj zaposlen pri . . . . . v obratu . . . . . stanujoč na . . . . . hiš. štev. . . . . pošta . . . . . samski ali zakonski . . . . . član . . . . . organizacije od leta . . . . . želim obiskati zadružno gospodarski in knjižnovodski tečaj ter se zavežujem s častno besedo in svojim podpisom, da bom, ako ostanem v tem kraju, po svojem prostem času do zaključka redno posejal ta tečaj.

Podpis.

Nabirajte nove naročnike

NOVO RUČNO OLJE

Vielhaber & Böhm, pisarna Maribor, Tattenbachova u. 15.

Pouk se vrši skoro brezplačno. Knjižnovodstvo bo poučeval g. Fr. Zupančič, prosvetni referent.

Zaupniški tečaj se razpiše lokalno in bo dostopen samo zaupnikom in sicer največ 20 po številu, vršil pa se bo po enkrat vsakih 14 dni in to skozi 6 mesecev.

»Iz teme k luči spoznanja resnice!« — je naše geslo. Osvojijo naj si ga vsi, in vsi naj storijo svojo dolžnost! Naša parola bodi: Osem ur dela, osem ur počitka in osem ur za izobrazbo! Odzovite se, ker le v delu nas samih, je rešitev. Na svidenje na predavanjih in tečajih!

Za Ljudsko vseučilišče na Jesenicah: Jurij Jeram, predsednik.

Tržič.

V zadnji številki »Cerkvenega glasnika« se neki dopisnik z vso svojo šepavo resnico in katoliško pravičnostjo zaletava v tukajšnje kulturno prireditve »Svobode«. Vemo sicer, da je dolžnost katoliškega lista pri našati sama taka poročala, ki človeka že pri prvem stavku udarijo v obraz in se zato dosti ne vznemirjamo. Mi smo bili toliko pošten, da smo vedno pustili vaše prireditve v miru, vkljub temu, da bi tudi mi lahko marsikaj zapisali, kar bi v resnici marsikoga zadelo. V slučaju pa, da se bodo taka neresnična poročila ponavljala, bomo tudi mi zavili rokave.

Podružnica »Svobode« v Tržiču deluje precej agilno, ustanovila se je dramatična šola; pod vodstvom g. Rogosa iz Ljubljane napredujejo učenci prav lepo. Vršila se bodo dalje redna predavanja. Prav tako predavanje se je že vršilo v soboto, dne 13. t. m. Predaval je s. dr. Tuma o Marksu in marksizmu. Dasi predavanje ni bilo tako dobro obiskano, kakor bi želeli z ozirom na naš industrijski kraj, vendar so vsi navzoči izražali željo, še več in več takih predavanj! Drugo predavanje se bo vršilo v soboto, dne 20. t. m. Pozivlja se delavstvo, da se ga udeleži v čim večjem številu, da se tem dokažemo, da si res želimo do duševnega probujanja. Sicer bi bilo tukaj nujno potrebno malo več sistemačnega dela pri vseh naših organizacijah. Polje dela je tako prostrano, da bi moralo biti tu veliko število oračev, da se ljudstvo izruje.

Trbovlje.

Delavski dom v Trbovljah. Mladinski dramatični odsek trbov. Svobode, priredi v nedeljo, dne 21. novembra 1926 tri igrice in sicer: »Skrivališče«, »Otroci se igrajo« in »V starodavnem gozdu«. Začetek točno ob 3. uri popoldne. Konec ob 5. uri. Cene: Za odrasle 3 Din, za otroke 1 Din. Predprodaja vstopnic pri blagajni. — Dramski odsek trboveljske Svobode priredi isti dan, v nedeljo 21. nov. ob 7. uri igrjo »Pod vaskim zrakmenjem«. Cene običajne. Sodeluje delavski orkester. Predprodaja vstopnic v trgovini Delavskega doma. K obilni udeležbi vabi odbor.

»Kulturni pomen socializma«, prevod znamenite knjižice, ki jo je napisal dr. M. Adler, se dobi po 4 Din in se naroči pri Ljudski tiskarni v Mariboru ali pa pri prof. Fava-lju, državna gimnazija, Maribor. Vsi oni zaupniki, ki so prejeli brošure v razprodajo, naj jih čim prej razpečajo in naroče nove.

Tiskovni sklad. Tehniško osebje Ljudske tiskarne je zbralo za tiskovni sklad 110 Din. G. Halbwild je prispeval 40 Din in s. Bikušek 20 Din. Skupaj 170 Din.

PRODUKTIVNA ZADRUGA KROJAČEV R. Z. Z O. Z. V MARIBORU, RUŠKA CESTA ŠT. 5

se priporoča za izdelovanje obleke za dame in gospode po meri. — Lastna zaloga češkega in angleškega sukna vseh vrst. — Solidna postrežba.

SIEGEL & DRUG

TKALNICA PLATNEGA IN BOMBAŽNEGA BLAGA LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA 31

SVITAVY (ČSR), WIEN (NEMŠKA AVSTRIJA)